

Středoškolská technika 2025

Setkání a prezentace prací středoškolských studentů na ČVUT

Moje oblíbené barokní pamětihodnosti v Čechách

Barbora Čermáková

Gymnázium Zikmunda Wintra Rakovník

Žižkovo náměstí 186, 269 01 Rakovník

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou práci vypracovala samostatně a použila jsem pouze prameny a literaturu uvedené v seznamu bibliografických záznamů.

Prohlašuji, že tištěná verze a elektronická verze ročníkové práce jsou shodné.

Nemám závažný důvod proti zpřístupňování této práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v platném znění.

V Lišanech dne 12.12.2024

Barbora Čermáková

Poděkování

Děkuji vedoucímu této práce, panu učiteli Mgr. Daliboru Blažkovi za odborné vedení mé tvorby ročníkové práce. Rady a informace od pana učitele mne vedly k sestavení textu a k dokončení práce do prezentovatelné podoby.

Vážený pane učiteli, velice Vám děkuji.

Moc děkuji Janě Svobodové, přítelkyni mého bratra, za odbornou kontrolu a odpovědi na moje otázky ohledně jazykovědy českého jazyka.

Také bych ráda poděkovala mojí rodině za příhodné podmínky při psaní textu a vytváření modelu barokního zámku. Dále děkuji své mamince za cenné rady při teoretické i praktické části. Děkuji také svým kamarádkám za naši vzájemnou podporu při tvorbě našich ročníkových prací. Jsem moc ráda za naše rodinné výlety, které mi umožnily poznat barokní a jiné stavby. Děkuji.

Anotace

Ve své ročníkové práci jsem se zabývala barokním obdobím v odvětví architektury. Zaměřila jsem se především na zmapování svých oblíbených barokních staveb, které jsem osobně navštívila. Text práce zahrnuje popis vývojových fází baroka v architektuře a dále jsou uvedeny informace k několika stylům barokní doby. Z mých výletů po barokních stavbách jsem vybrala pět objektů k podrobnějšímu popisu. Následně jsem pak už pouze dalších 20 staveb uvedla názvy či vyobrazila svými vlastnoručně pořízenými fotografiemi. Práce má i praktickou část, kterou jsem připravila jako model zámku Veltrusy. Vyrobený je z doma běžně dostupných materiálů jako papír, lepidlo a polystyren.

Klíčová slova

Baroko; architektura; barokní stavby; zámek; kostel, zvlněná římsa

Annotation

In my seminar work, I explored the Baroque period in the field of architecture, mainly by mapping my favourite Baroque buildings that I have personally visited. The text of the thesis includes a description of the developmental phases of Baroque architecture, as well as information on several styles of the Baroque period. From my trips to Baroque buildings, I have selected five buildings to describe in more detail. Subsequently, I have only given the names of the other 20 buildings or illustrated them with my own photographs. The work also has a practical part, which I prepared as a model of the Veltrusy castle made from materials commonly available at home, such as paper, glue and polystyrene.

Keywords

Baroque; architecture; baroque sights; castle; church, corrugated corni

Obsah

1	Úvod.....	6
2	Baroko.....	7
2.1	Charakteristika barokní architektury	7
2.2	Stavební materiály	7
2.3	Vývojové fáze baroka	10
2.3.1	Rané baroko	10
2.3.2	Vrcholné baroko	10
2.3.3	Pozdní baroko	11
2.4	Barokní styly.....	11
2.4.1	Barokní gotika.....	11
2.4.2	Dynamické baroko	11
2.4.3	Klasicizující baroko	12
2.4.4	Rokoko.....	12
2.4.5	Další stavební styly spojené s barokem	13
2.5	Barokní architektura u nás	15
3	Barokní památky, které jsem navštívila.....	16
3.1	Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře.....	17
3.2	Hospitál Kuks	20
3.3	Zámek Manětín	22
3.4	Zámek Ploskovice.....	25
3.5	Zámek Veltrusy.....	28
4	Praktická část	32
5	Závěr	35
6	Kompletní seznam ostatních navštívených barokních památek	36
6.1	Stavby s obrázky	36
6.2	Další stavby.....	39
6.3	Barokní památky v mém okolí.....	39
7	Použitá literatura	41
8	Seznam obrázků.....	42

1 Úvod

Moje ročníková práce se věnuje barokním stavbám na území České republiky. Do práce jsem zařadila stavby, které jsem osobně navštívila a které mě zaujaly svojí dispozicí, zdobností, neobyčejností nebo prostě svou unikátností. Výběr tohoto tématu práce má několik důvodů. Jako první je určitě důležité říci, že vztah k památkám mám díky rodinným výletům, které jsme podnikali již od mých dětských let. Jezdili jsme především na zajímavá místa naší vlasti, nebyly to výlety do různých zábavních parků, ale moji rodiče mne a bratra brali na výlety, které nám toho hodně daly. Moc ráda vzpomínám na nespočet prohlídek různých hradů, zámků, muzeí a dalších kulturních památek především u nás v Čechách, kam jezdíme dodnes. Vždy mě zajímaly styly daných staveb a uchvacovaly nádherné výzdoby. Také jsem většinou nechápala, jak lidé dříve dokázali udělat například tak velkou sochu nebo jak dostali tak velkou výzdobu na tak vysoko položené místo. Též mne zajímaly různé zajímavosti, příběhy a povídky o stavbách, které nám většinou milí průvodci vyprávěli, a tím vždy prohlídku udělali pestřejší a zajímavější. Baví mě dozvídat se také něco o životě tehdejších majitelů. Bohužel je smutné a k vzteku poslouchat, jak po roce 1939, kdy u nás začala 2. světová válka, začalo období zabavování těchto kulturních objektů nacisty, válečnými úřady, gestapem či Rudou armádou. Při komentovaných prohlídkách zámků či hradů můžeme slyšet, že v těchto krásných prostorách byli ubytováni vojáci a prostory byly využity jako sklad munice. Po roce 1948 došlo k masivnímu znárodnění zámků a hradů včetně pozemků a hospodářských objektů. Po Sametové revoluci byl majetek vrácen potomkům původních majitelů, ale většina těchto rodin odešla před komunistickým režimem do jiných zemí, kde si založily nový život, a tak málokterý potomek přijal majetek zase zpět. Mnoho památkových staveb dnes patří Národnímu památkovému ústavu, který stavby spravuje a udržuje v provozu. Historie, která je s tímto spojená, mě také zajímá, a proto bych chtěla své znalosti týkající se tohoto tématu dále prohlubovat.

A proč jsem si vlastně vybrala období baroka a jeho pamětihodnosti v Čechách? Protože období baroka je jedno z mých nejoblíbenějších stylů v architektuře. Líbí jsem mi velká zdobnost a propracovanost všech malých i velkých detailů. Někdy mi to sice přijde až moc přezdobené, ale to se stává jen zřídka. Vybrala jsem si pamětihodnosti, které jsem sama navštívila, abych se z literatury a elektronických zdrojů mohla dozvědět více informací. Píši o stavbách, které jsem osobně navštívila a mám vlastní dojem, pocit a názor z jejich prohlídky.

Když došlo na otázku tématu mé ročníkové práce, hned jsem věděla, že to bude něco z architektury a historie. A právě baroko mi přišlo zajímavé už tím, že názory lidí na tento styl jsou různé – někdy značně pozitivní, někdy negativní. Některým se barokní architektura líbí a někteří ji přímo nesnáší. Docela chápu, že baroko nemusí být šálek kávy pro každého. Především je to ale část památek, které se dochovaly v nejhojnějším počtu staveb. Barokní stavby mohou člověka zaujmout právě svými detaily. Barokní sloh je velmi veselý, plný barev a optimistických prvků.

2 BAROKO

Barokní doba je velmi pestrá, zdobná, energická, velkolepá a dramatická. Je to umělecko-kulturní směr, který ovládl Evropu v 17. a 18. století. Následně se baroko překlenuje do dalšího období – rokoka. Výraz *baroko* pochází z portugalského slova *barocco*, které znamená *křivý* či *nepravidelný*. [11] Baroko vzniklo v 16. století v Itálii. Zprvu baroko vycházelo z renesance, ale postupem času se úplně odlišilo. [1] Rozdělilo se do dvou směrů:

- 1) **Dynamické baroko** používalo prostory o složitém půdorysném tvaru, plochy stěn se dostávaly do pohybu zvlněním, používala se hra se světly a stíny, v budovách dominovala plastická a malířská výzdoba. [1]
- 2) **Klasicizující baroko** se vyznačovalo ohromností prostorů, která měla působit na city lidí svými rozměry. [1]

Během 16. století došlo znovu v Evropě k upevnění postavení katolické církve. Evropa se rozdělila na dvě náboženské části. Jedna část obyvatel Evropy se odtrhla od římsko-katolické církve a prosadila si Lutherovo učení. Ve druhé části se římsko-katolická církev snažila o upevnění svého postavení. Cílem této církve bylo potlačení rozumového myšlení. Snažila se o obnovení zbožnosti založené na citu a náboženském vytržení. [1]

Barokní stavební sloh vychází z renesančních tvarů, ale kvůli změně politické a filosofické situace se mění. Barokní stavební dílo by mělo působit na myšlení lidí a odvést je od pozemských myšlenek k náboženskému myšlení. Barokní sloh navozuje iluzi křivkami, zvlněním ploch, velikostí prostor, používá se iluzivní malba. U nás v českých zemích se barokní styl projevil na velkém počtu staveb. Vysoká stavební i umělecká úroveň architektury je srovnatelná s nejlepší evropskou tvorbou. [1]

2.1 Charakteristika barokní architektury

Stavební teorie vycházela z renesančních i antických znalostí. Jednotlivá řemesla se postupem doby zdokonalovala. Rozvíjelo se cihlářství, sklenářství, kamenářství, kovářství, kovotepectví, zámečnictví, štukatérství a dekoratérství. V 16. století došlo v Evropě k upevnění postavení katolické církve a tato skutečnost ovlivnila i architekturu. Vliv měl především jezuitský řád založený roku 1534. Baroko je nejpoužívanějším stylem v církevních i ostatních budovách v českých zemích. [1]

2.2 Stavební materiály

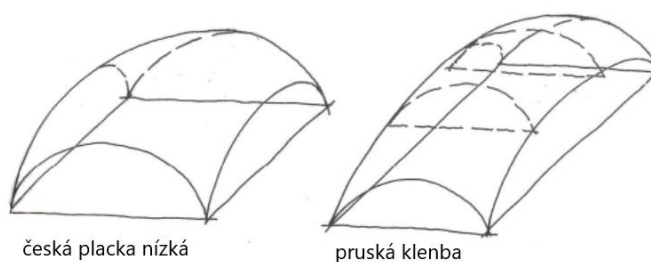
Použité materiály i provedení samotných staveb bylo v období baroka podobné jako v době renesance. Barokní architektura byla omítková stejně jako v renesanci, což znamená, že se nejdříve postavila hrubá stavba stěn a stropů či střech a štukem byl budově dán konečný výraz. Cihla byla hlavním stavebním materiálem. Kámen se používal na podlahy a obklady ve formě hlazených desek. Velký pokrok se stal u skla a oken. Skla se vyráběla ve větších rozměrech, takže samotná okna už byla větší. Okna byla většinou opatřena vnějšími či vnitřními okenicemi,

měla obdélníkový nebo nahoře zaoblený tvar s různě zdobeným ostěním. Důležitou částí barokní architektury jsou portály. Portál je konstrukce vstupu či vjezdu do objektu, který byl zdobený šikmými volutami nebo bylo nadpraží neseno sochami (viz obrázek 1). Portál prezentoval stavbu pro návštěvníky objektu. Pro vytápění vnitřních prostorů se používaly krby, ale nastupovalo použití kachlových kamen s přikládáním z vedlejší chodbové prostory. [1]

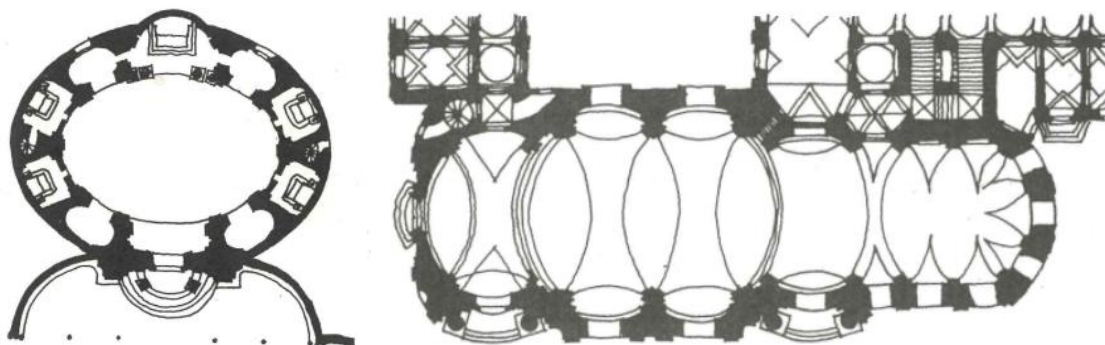
Obrázek 1: Barokní okna a portály [1]

Stejně jako v renesanci byla svislá nosná konstrukce v baroku stěnová. Renesanční sloupové arkády postupně odpadaly. Vodorovnou nosnou konstrukci tvořila klenba klenutá nebo klenba zavěšená na krovu. Klenby měly stále renesanční uzavřený tvar, který byl ale plošší, jelikož klenby byly zdobeny iluzionistickými freskami, které dodávaly zdánlivou výšku (viz následující obrázek). [1]

Obrázek 2: Klenba stropu [1]

V době dynamického baroka se používaly eliptické nebo oválné půdorysy kleneb, později velmi složité a těžko geometricky vyjádřitelné. Pro stavbu krovů se používala soustava hambalková, oblíbeným typem střech byla střecha mansardová s četnými vikýři. Na krytinu se používaly prejzy, šindel, břidlice anebo kov (nejčastější byla měď). Především se stavěly chrámy, řešení půdorysů bylo centrální nebo podélné (viz následující obrázek). [1]

Obrázek 3: Centrální a podélné řešení půdorysu [1]

Dynamické baroko se vyznačovalo velkými složitými půdorysnými tvary staveb. Hlavní sály většinou mívaly oválný tvar, který se projevuje i do vnější fasády. V městských domech se baroko projevilo jen v řešení tvaru štítů, jelikož domy si zachovaly původní gotický půdorys. Štíty byly zdobeny zvlněnými římsami nebo volutami (viz obrázek 4). Nově postavené domy pak mívaly mansardovou střechu s vikýři. [1]

Obrázek 4: Barokní zvlněné a přerušované římsy [1]

Obrázek 5: Ukázka barokní výzdoby stropů - zámek Pátek [vlastní archiv]

2.3 Vývojové fáze baroka

Vznik barokního stylu se datuje do 16. století v Itálii. Pro české země lze období baroka rozdělit na tři fáze:

- 1620–1700 rané baroko,
- 1700–1750 vrcholné baroko,
- 1750–1780 pozdní baroko.

Letopočty jsou pouze orientační, v reálu se období liší dle lokality v území. [1]

2.3.1 Rané baroko

Rané baroko se datuje zhruba od druhé poloviny 17. století do začátku 18. století. Bylo to období oslabení politiky ale také nárůstu vlivu katolické církve, která byla podporována poslušností habsburské šlechty. Habsburkové byli první stavebníci baroka v českých zemích. Doba raného baroka je charakteristická především výstavbou paláců a církevních staveb. [1]

V českých zemích, s nástupem protireformace, vzniká mnoho církevních staveb (kaple, poutní místa, chrámy, jezuitské koleje aj.), jejichž architektura je ještě poplatná pozdní renesanci a manýrismu. Italští architekti pracují v Čechách pro Rudolfa II., též pro jeho bratra Matyáše a pro českého šlechtice Albrechta z Valdštejna. Období stavební konjunktury nastalo po skončení třicetileté války, kdy k nám ze severní Itálie přicházeli členové stavitelských rodin, kteří zde budovali rozlehlé stavby v klasicistním stylu. Nejvýznamnějšími byli Francesco Caratti, Carlo Lurago a Giovanni Battista Orsi. [8]

2.3.2 Vrcholné baroko

Vrcholné baroko zahrnuje dobu od začátku 18. století do poloviny 18. století. Je to období formace národní podoby slohu. Vznikají vrcholná díla a specifické formy architektury, jako je např. barokní gotika vyznačující se dynamizujícím směr. Dynamické baroko používá složité půdorysné tvary – nejsou to pouze tvary čtvercové a obdélníkové. Plochy stěn jsou zvlněné. [1]

Francouz Jean Baptiste Mathey nasměroval další vývoj české barokní architektury na počátku vrcholného období svou kultivovanou, monumentálně cítěnou tvorbou v římském klasicizujícím stylu, a obohatil českou církevní i profánní (světskou) architekturu o nové kompoziční typy. [8]

Dynamický směr vrcholného baroka přinesli do našich zemí rakouští architekti Fischer von Erlach (jeho dílem je např. zámek Vranov nad Dyjí) a Johann Lucas von Hildebrandt (jeho dílem je např. kostel sv. Vavřince v Jablonném v Podještědí). Avšak hlavní českou barokní podobu zde vytvořili především členové rodiny Dientzenhoferů z Horního Bavorska, konkrétně Kryštof Dientzenhofer a jeho syn Kilián Ignác Dientzenhofer (ten se stal jednou z nejvýznamnějších osobností pozdního baroka v Evropě). K dalším významným tvůrcům české barokní architektury patří Giovanni Battista Alliprandi a František Maxmilián Kaňka.

Mimořádným architektem je ale bezpochybně Jan Blažej Santini-Aichel (jeho dílem je např. kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře), který byl představitelem dynamického směru středoevropského vrcholného baroka a tvůrcem barokní gotiky. [8]

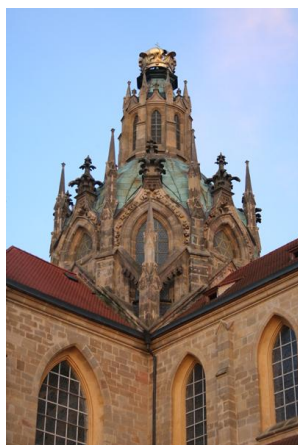
2.3.3 Pozdní baroko

Pozdní baroko počítáme do období druhé poloviny 18. století. Je to období prolínání rokokových i klasicizujících forem, které převažují v rámci doznívajícího slohu baroka. Klasicizující baroko již nemá prvky z renesančních dob, tedy stavby již nejsou realizovány s renesančním lidským měřítkem. Klasicizující stavby se vyznačují monumentálními rozměry prostoru, které měly působit na člověka dojmem lidské malíčnosti a malichernosti. U nás se projevil příklonem k francouzskému klasicizujícímu směru. V tomto období byla zrealizována přestavba Pražského hradu vídeňským architektem A. Pacassim. [1, 8]

2.4 Barokní styly

2.4.1 Barokní gotika

Barokní gotika je styl typický především pro vrcholné baroko. Materiály a konstrukce byly barokní, ale používaly se gotické architektonické prvky (např. lomené oblouky nad vstupy a okny nebo kroužená žebra na valené klenbě). Hlavním představitelem – architektem tohoto stylu – byl Jan Blažej Santini-Aichel. Právě on dostal zadání na přestavbu pobořeného kláštera v Sedlci u Kutné Hory. Rekonstrukce měla vyjádřit starobylost staveb cisterciáckého řádu oproti novému jezuitskému, ale také bylo potřebné zajistit návaznost na slavné tradice gotické doby. Stavitel Santini udělal takovýchto přestaveb několik, příkladem je přestavba románské baziliky v Kladruzech u Stříbra. [1]

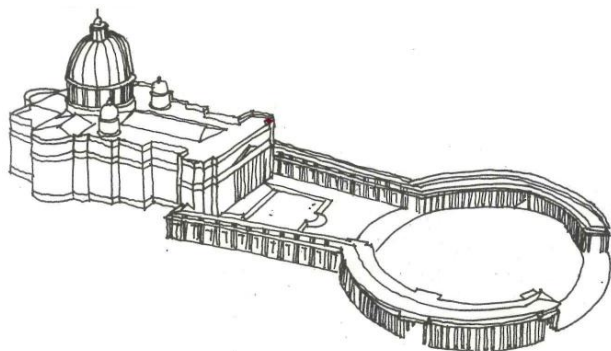

Obrázek 6: Ukázka barokní gotiky [23]

2.4.2 Dynamické baroko

Baroko ve stylu dynamickém cílí na smyslnost a citovost. Tento styl vznikl v Itálii okolo roku 1625. S tímto obdobím jsou spojeni architekti G. L. Bernini a F. Borromini. Bernini se proslavil jako sochař, který zhotovil pro chrám sv. Petra v Římě (viz obrázek 7) baldachýn nad hrobem

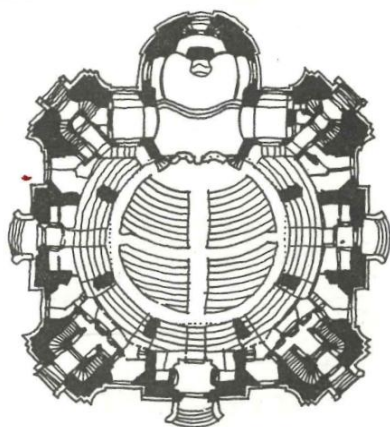
sv. Petra. Dynamické baroko se uchytilo ve Španělsku, Rakousku, Bavorsku, Polsku a českých zemích. České dynamické baroko, zastoupené hlavně v období vrcholného baroka, můžeme vidět na stavbách stavitele Santiniho, a to na poutním kostele ve Křtinách nebo na zámku Karlova Koruna u Chlumce nad Cidlinou. Další představitel dynamického baroka v Čechách jsou otec a syn Dientzenhoferovi, z jejichž staveb musím uvést alespoň chrám sv. Mikuláše na Malostranském náměstí v Praze. [1]

Obrázek 7: Bazilika sv. Petra v Římě [1]

2.4.3 Klasicizující baroko

Klasicizující baroko obsahuje obě složky: rozumovou i smyslovou v harmonické rovnováze. Rozšířilo se především ve Francii, Anglii, severním Německu, ale proniklo i do Ruska a k nám do Čech. Jako příklad stavby uvedu drážďanský kostel Frauenkirche (viz obrázek 8), který jsem navštívila letos i loni. V Čechách je klasicizující baroko zastoupeno v období pozdním, a to vlivem z Francie. Klasicizující stavby se vyznačují obrovskými rozměry stavby a prostor, které měly člověka uvádět do pocitu nicotnosti. V tomto období byla zrealizována přestavba Pražského hradu vídeňským architektem A. Pacassim. [1]

Obrázek 8: Drážďanský kostel Frauenkirche [1]

2.4.4 Rokoko

Rokokový styl se svými typickými detaily se u nás objevil už ve 20. letech 18. století zásluhou architekta Kaňky. Rozšířil se u nás ale až koncem 40. let 18. století. Zprvu to byl především

fasádní a interiérový zdobní prvek, který dal název novému stylu. Rokoko je odvozeno z francouzského pojmenování mušle rocaille (česky rokaje). V exteriérech se uplatňovala velmi minimálně, naopak v interiérech byla zcela běžná. Orientální motivy silněji pronikly do Evropy zásluhou zvýšeného importu drobných uměleckých předmětů z Číny a Japonska. Svým důrazem na drobnou modelaci byly velice blízké rokoku. Rokoko je označováno za konec barokního období. Typickými barvami pro rokoko byly bílá, šedá, bleděmodrá, růžová a zlatá. Na zdobení rokoko používalo tvary mušle, mřížky a rokaje (viz následující obrázek). Nově vzniklé stavby tohoto období ztrácely monumentalitu a spíše se zaměřili na malebnost a intimitu. Také byl dán důraz na souhru stavby s okolní krajinou. [1]

Obrázek 9: Rokaj [1]

2.4.5 Další stavební styly spojené s barokem

2.4.5.1 Selské baroko

Selské baroko vzniká v polovině 19. století a inspiruje se pozdním barokem a rokokem. Jde o přirozené promítnutí baroka do lidové kultury.

Rozvoj a přízeň ekonomické situace venkovské společnosti umožnily v 19. století též obohacení venkovské architektury. Typickým příkladem je výstavba obytných i hospodářských objektů v jihočeské vesnici Holašovice. Především v období 1840 až 1855 docházelo k přestavbám stávajících jednoduchých domků a dřevěných stodol na budovy s do návsi bohatě zdobenými průčelími a se širokými volutovými štíty. Takovéto stavby reprezentovaly bohatnoucí selské stavy. Vznikl fenomenální stavitelský venkovský styl – tzv. selské baroko – který nemá v celé Evropě obdobu, a právě proto byla vesnice Holašovice v roce 1998 zapsána do Seznamu světového kulturního dědictví UNESCO. [12]

Obrázek 10: Ukázka selského baroka - vesnice Holašovice [12]

2.4.5.2 Novobaroko

Další stavební styl čerpající z baroka je novobaroko, někdy nazývané také neobaroko nebo pseudobaroko, které vzniklo v druhé polovině 19. století a přetrvalo až do 20. let 20. století. „Neostyl“ jsou směry realizující nové stavby nebo kompletní rekonstrukce stávajících objektů s použitím architektonických prvků stylů minulých. Neobaroko čerpá inspiraci z baroka 18. století. [7]

2.4.5.3 Podnikatelské baroko

V 90. letech minulého století snili lidé o lepším bydlení či o zdobném reprezentativním objektu pro podnikání. Svůj sen si splnili novými stavbami s použitím prvků dávno minulé barokní doby. Někteří lidé vnímají tento styl jako „domy hrůzy“. Tyto domy byly velkých rozměrů, často neekonomické pro provoz a nezapadaly do okolní zástavby. Používané barokní prvky byly především balustrády s tvary kuželek. Balustráda je zábradlí na balkónu či schodišti (viz následující obrázek). [11]

Obrázek 11: Balustráda [16]

Balustráda neplnila pouze praktický a bezpečnostní účel, ale byla významným zdobným prvkem exteriéru či interiéru stavby. Jako další prvky vypůjčené z barokních dob můžeme jmenovat: členité střechy s věžičkami, výraznou barevnost fasády, klenuté nadpraží otvorů, okenní otvory s členitým zasklením nebo vodní prvky fontán v zahradě domů. [11]

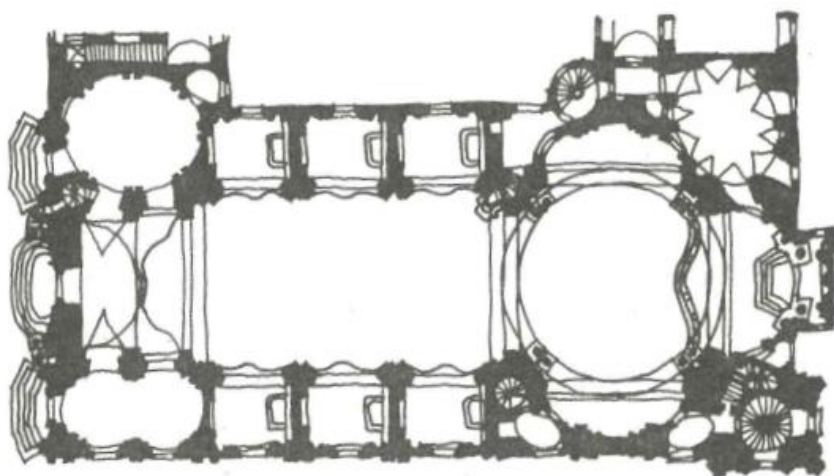

Obrázek 12: Ukázka podnikatelského baroka [11]

2.5 Barokní architektura u nás

Soubor barokních památek v českých zemích je tím nejrozsáhlejším památkově chráněným souborem u nás. Baroko zahrnuje několik rozdílných stylových fází. U nás se běžně rozlišuje rané a vrcholné baroko. Rokoko a pozdní baroko splývají s časným klasicismem. Na začátku 18. století se projevily náznaky dynamického řešení půdorysů staveb s úplným prosazením francouzského typu, a to včetně výškového odlišení jednotlivých částí zámku. V dalším vývoji se opět postupně hmotové rozvrstvení zceluje do víceméně monolitní podoby. Typickými znaky pro tento sloh jsou: velmi velká zdobnost, velkolepost, bohatost, pohyb, energie, dramaticčnost, hra světla a stínů a bohaté plastické tvary. Můžeme najít témata jako například zázračná zjevení, mučení svatých či blaženost. Barokní stavba a barokní předměty dokážou zaujmout moji pozornost a přimět mne k přemýšlení nad tvary a barvami. Připadá mi, jako kdyby tyto předměty byly v pohybu a najednou se zastavil čas, a s tím i právě život těchto předmětů. Baroko je plné tvarů a pohybů, a to mne zajímá. [2]

Po ukončení třicetileté války v 17. století byly české země politicky oslabeny, a to byla doba, kdy k nám právě přicházel barokní sloh. Třicetiletá válka a protireformace církve způsobily zchudnutí země a snížení počtu obyvatel. K moci se dostala katolická církev a nová šlechta povýšená z nižší vrstvy nebo zahraniční šlechta, kterou za poslušnost povýšili Habsburkové a církev. Příslušníci nové šlechty byli prvními stavebníky baroka. V Praze bylo roku 1707 založeno stavební technické učiliště, což přispělo k většímu rozvoji teoretických základů stavitelství v českých zemích. O založení učiliště se zasloužil inženýr Kristián Josef Willenberg. Vyučovala se zde geometrie, zeměměřičství, stavba vodovodů a jezů, mechanika a zakládání pevností. V době baroka obsahovaly plány staveb tyto výkresy: půdorysy, pohledy a řezy, dále byly plány doplňovány modely a perspektivou. [1]

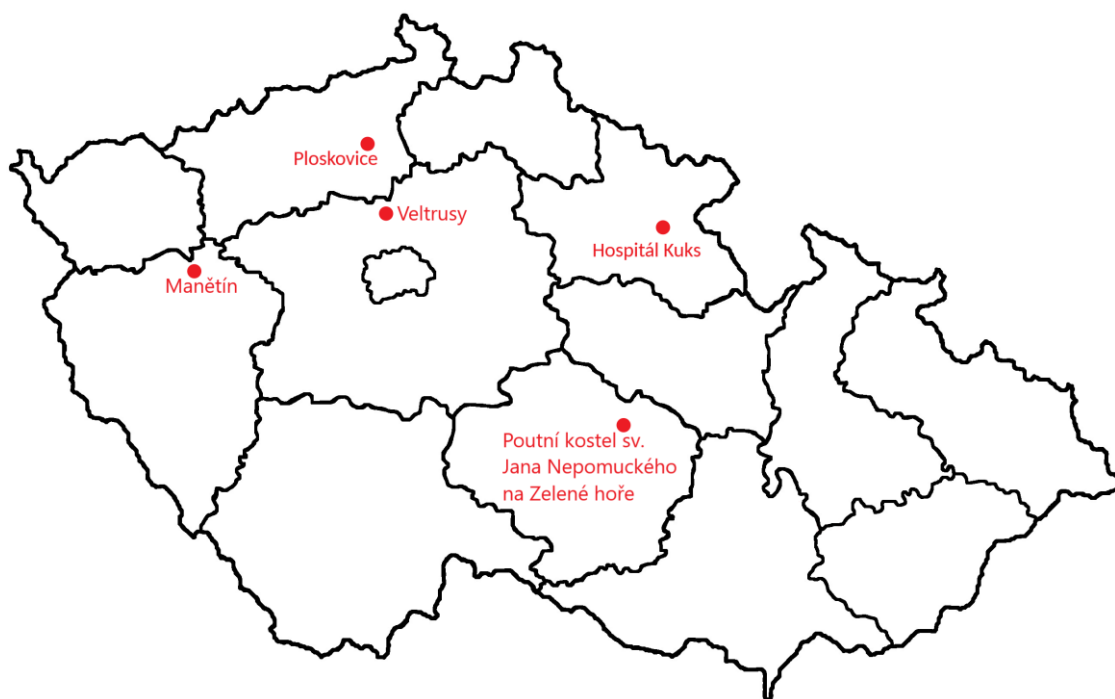
Obrázek 13: Půdorys chrámu sv. Markéty v Praze [1]

Obrázek 14: Ukázka barokního kostela sv. Petra a Pavla v Peruci [vlastní archiv]

3 BAROKNÍ PAMÁTKY, KTERÉ JSEM NAVŠTÍVILA

Při svých rodinných a školních výletech jsem navštívila řadu barokních památek. V následující části textu píš o konkrétních pěti barokních památkách, které mě oslovily nejvíce. Dozvíte se o architektonické stránce pamětihodností a zároveň o historických událostech souvisejících se stavbou.

Obrázek 15: Mapa 5 vybraných barokních památek [vlastní tvorba]

3.1 Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře

Stavba poutního kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře u města Žďár nad Sázavou byla zrealizována v letech 1719 až 1722. Architektem této duchovní stavby je Jan Blažej Santini-Aichel. Santini pojal stavbu zcela individuálně a nebral ohled na dobové zvyklosti v oblasti tvarů církevních staveb, akceptoval pouze soudobé hledisko na skladbu poutního areálu. Představou stavebníka bylo, aby chrám měl hlavní úlohu obrazce hvězdy. Architekt tuto podobu přetavil do mimořádně působivé podoby, kterou dokázala ocenit až pozdější doba. Roku 1720 byl položen základní kámen, následujícího roku byla dokončena hrubá stavba a v následujícím roce byl chrám téměř dokončen a vysvěcen, ale menší práce na něm stále pokračovaly. Zelená Hora se stala jedním z nejnavštěvovanějších poutních míst. Také se zde konaly různé barokní slavnosti. V roce 1784 stavbu postihl požár, který objektu vzal střechu. Žádalo se o zrušení kláštera a panovník Josef II. žádosti vyhověl, a tak střecha byla jen provizorně zakryta. Po uzavření areálu se odtud postupně odváželo vybavení budovy. [6]

Půdorys stavby je vystavěn ve tvaru pěticípé hvězdy. Tento symbol se objevuje i v dalších prvcích stavby. Důvodem, proč je na této stavbě použito číslo pět, je spojitost se sv. Janem Nepomuckým, který byl shozen do Vltavy a poté se nad jeho hlavou rozzářilo právě pět hvězd. Areál je přístupný pěti vchody a v chrámu se nachází pět kaplí s pěti oltáři. Poutní místo je postaveno v unikátním architektonickém slohu, kterému se přezdívá „barokní gotika“, jejímž tvůrcem je již zmiňovaný Jan Blažej Santini-Aichel. [6]

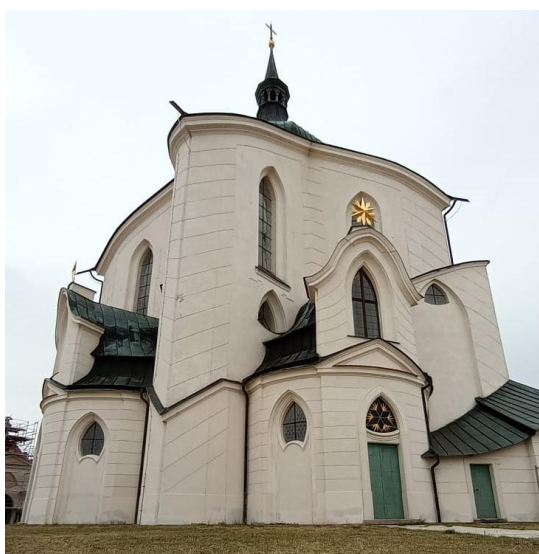
Obrázek 16: Kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře – půdorys a pohled [1]

Obrázek 17: Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře - pohled z ptačí perspektivy [6]

Obrázek 18: Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře [vlastní archiv]

Obrázek 19: Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře - kostel [vlastní archiv]

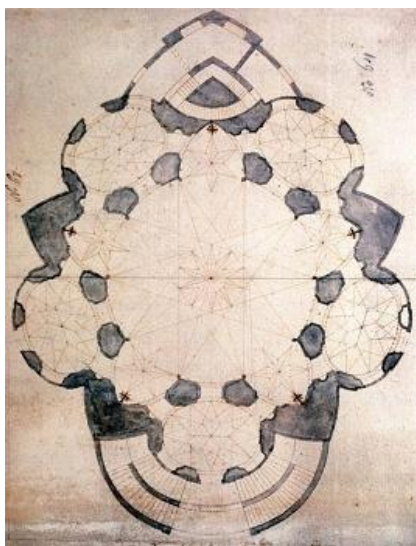
Obrázek 20: Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře - interiér [6]

Obrázek 21: Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře - pohled na strop [6]

Obrázek 22: Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře - okno [6]

Obrázek 23: Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře - půdorys kostela [6]

3.2 Hospitál Kuks

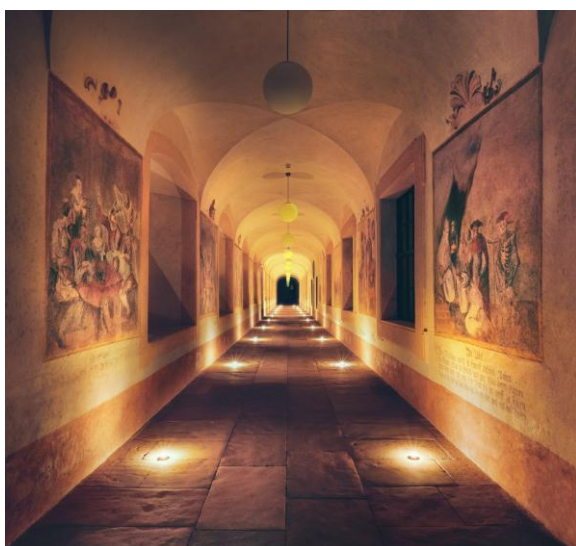
Místní pověst vypráví, že v dřívějších dobách se na místě hospitálu Kuks těžilo zlato. Navíc zde z hlubin nad labským úbočím země prýstily prameny s léčivou mocí. Roku 1684 zdejší panství zvané Hradiště zdědil František Antonín Špork, významný objednavatel uměleckých děl z přelomu 17. a 18. století. Fr. A. Špork je velmi zajímavou postavou českého baroka. Díky němu zde v Kuksu vznikl „ostrov barokního umění“, jehož součástí je kromě života v hraběcí rezidenci a lázních také duchovní a charitativní složka v podobě kláštera s hospitém. Nachází se zde také hrobka zakladatele a hřbitov špitálních chovanců. Smrt a život, zábava a rozjímání v důsledné scénérii, tak to vidělo baroko. František Antonín Špork si pozval do kraje tehdejší odborníky na léčivé prameny, kteří mu potvrdili dobrozdání o jejich prospěšnosti. Kdysi zde stál zámek, který v roce 1896 vyhořel i včetně budovy lázní. Majitel v roce 1696 uvažoval o stavbě špitálu pro okolní přestárlé válečné veterány. Později byl v labském údolí naproti bývalému zámku zbudován mezi roky 1707–1720 barokní hospitál, který sloužil pro sto práce neschopných a přestárlých mužů. Nejprve se v roce 1707 začalo se stavbou kostela Nejsvětější Trojice. Hrabě Špork se ale zprovoznění hospitálu bohužel nedomohl, protože zemřel v roce 1738 a provoz začal až rokem 1743. Činnost tedy po hraběcím otci převzala jeho hraběcí dcera Anna Kateřina, která do Kuksu úspěšně pozvala řád milosrdných bratří. První bratři tedy dorazili v již zmiňovaném roce 1743. Se svými spolubratry zde založili lékárnu. Špitálníci, kteří našli své útočiště v tomto hospitálu, byli v západním křídle budovy, vykonávali lehčí práce a především pilně navštěvovali každodenní mše svaté. Hospitál fungoval až do roku 1938, kdy museli milosrdní bratři a chovanci opustit budovu kvůli mnichovské dohodě. Budova od této chvíle sloužila jako sklad arizovaného majetku (majetek zabavený židovskému lidu), byla sem přesunuta škola z Liberce a provozovalo se zde také vlastivědné muzeum. Během 2. světové války zde v budově fungovala župní polepšovna pro mladistvé delikventy. Na konci války v objektu našly svůj prozatímní domov německé ženy a děti, které utíkaly před postupující Rudou armádou. Koncem 50. let začíná záchrana barokní perly. První prohlídky barokní lékárny a soch před hospitém se uskutečňují již od roku 1946. V roce 1984 se zrealizoval přesun originálů soch Ctností a Neřestí do prostor bývalé nemocnice (dnešní lapidárium).

Prohlášen kulturní památkou byl areál v roce 1958, ale s ohledem na ideologii v té době byla stavba nesprávně označována jako Státní zámek Kuks. V roce 1995 byl objekt povýšen na národní kulturní památku a správně označen jako hospital. V roce 2010 se naplnily sny o rekonstrukci Kuksu. Opět se hospital otevřel veřejnosti v roce 2015. [5, 14]

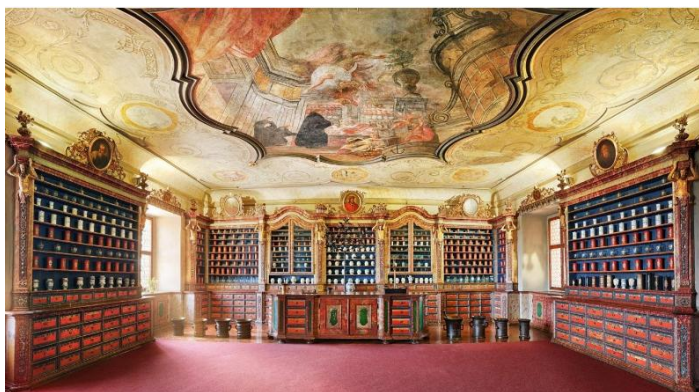
V hospitalu se nachází původně zachovaná Lékárna u granátového jablka z 18. století, jedna z nejstarších lékáren v celé Evropě. Za zahradou hospitalu se nacházel hřbitov. Areál tvořil jakousi osu: život (zámek s lázněmi), stáří (hospital) a smrt (hřbitov). Celým objektem provází krásné, detailní sochy alegorií Neřestí a Ctností (dohromady 24 soch) od významného českého barokního sochaře Matyáše Bernarda Brauna. Architektem tohoto barokního skvostu je italský architekt Giovanni Battista Alliprandi. Stavitelem je pak Pietro Nettola. [5]

Obrázek 24: Hospital Kuks [21]

Obrázek 25: Kuks - chodba [17]

Obrázek 26: Hospitál Kuks - Lékárna u granátového jablka [17]

Obrázek 27: Lázně Kuks [17]

3.3 Zámek Manětín

Na místě dnešního zámku Manětín původně stávala komenda johanitů, poté od roku 1600 renesanční zámek. Po velkém požáru je zámek od roku 1712 přestavěn ve vrcholně barokním stylu. Přestavbu navrhl Tomáš Haffenecker. Přestavba proběhla za majitele Václava Josefa Lažanského. Po roce 1945 byl zámek jako konfiskát přidělen Státním statkům a lesům a stal se sídlem ředitelství lesního závodu. Nacházely se zde i byty pro zaměstnance. Část zámku, konkrétně sál a místnost bývalé knihovny, byla zpřístupněna roku 1959. Do Manětína se podařilo roku 1962 vrátit část konfiskovaného mobiliáře. Nacházelo se zde vlastivědné muzeum. V roce 1988 proběhla obnova objektu a od 1. ledna 2002 je areál i s parkem prohlášen za národní kulturní památku. Momentálně je zámek v péči Národního památkového ústavu. [3, 9]

Zámek byl při již zmiňované přestavbě roku 1712 výrazně rozšířen. Byla vystavěna jednopatrová příčně obdélníková budova, kterou na bocích ukončují věžové rizality. Také byl

vystavěn přilehlý hospodářský dvůr. Barokně zvlněné zahradní průčelí zdůrazňuje v ose balkón nesený dvěma karyatidami. Na protáhlém průčelí se nachází 33 okenních os a člení se třemi vstupními portály. Ze západní strany je zámek spojen krytou chodbou s oratoří kostela sv. Jana Křtitele. Hlavní schodiště s vázami a plastikami puttů zdobí nástropní malba s vyobrazením pohledu na zámek. Velký sál v západní části dispozice má na stropě vymalovány alegorie Lásky, Moudrosti a Síly. Sousední prostor bývalé knihovny je vyzdoben mytologickými výjevy. Před zámkem na severní straně se rozkládá vysoká terasa, zdobená vázami a alegorickými plastikami. Se sousedním kostelem je zámek propojen krytou chodbou. [3, 9]

Obrázek 28: Zámek Manětín - pohled ze zahrady [9]

Obrázek 29: Zámek Manětín - Hlavní sál [9]

Obrázek 30: Zámek Manětín - hlavní schodiště ve vstupní hale [9]

Obrázek 31: Zámek Manětín - ložnice [9]

Obrázek 32: Zámek Manětín - historická fotografie Hlavního sálu z rodinného alba Lažanských [9]

3.4 Zámek Ploskovice

Sídlo Ploskovice 337 let patřilo johanitským rytířům, kteří zde postavili komendu. Na konci 15. století zdejší tvrz držel Adam Ploskovský z Drahonic. Roku 1663 koupil ploskovické panství, společně s menším zámek, princ Julius Franz von Sachsen-Lauenburg. Jeho dcera Anna Maria Franziska Toskánská poblíž starého zámku na místě bývalé tvrže nechala stavět letní sídlo. Letní sídlo bylo provedeno pravděpodobně dle návrhu od Octavia Broggia z Litoměřic. Stavba včetně výzdoby a francouzské zahrady byla hotova roku 1731. Po smrti velkovévodkyně přešlo panství na pány Wittelsbachy, jelikož její dcera se za jednoho z nich provdala. Wittelsbachové na zámku nikdy nepobývali, a tak řízení zámku bylo na správcích. Panství přešlo na Habsburky na počátku 19. století. V polovině 19. století bylo přistavěno patro a ve stylu druhého rokoka byly vymalovány a zařízeny interiéry. Majetek byl Habsburkům zabaven po vzniku ČSR a sloužil jako letní sídlo ministra zahraničních věcí. Zámek je otevřen veřejnosti po opravě v roce 1952. Současné druhorokokové vybavení interiérů, které je na zámku ke zhlédnutí, sem bylo instalováno svozem z různých zámků. [4]

Podélná budova se středním převýšeným rizalitem, který je krytý kopulí, se nachází na jižní straně čestného dvora. Okolní prostor je doplněn otevřenými arkádami, které propojují zámek s bočními pavilóny. Zahradní průčelí s figurálním portálem do přízemních grott doplňují schodiště, která propojují kolonády se zahradou. Roku 1816 byla budova upravována. Mezi lety 1850–1853 byl zámek přestavěn. Zvýšením druhého patra získal dnešní podobu. Nejhodnotnější částí interiéru je především oválný vestibul s vrcholně barokní výzdobou (mytologickými malbami, štukem a plastickými skupinami gigantů při nástupu na dispozičně neobvyčejné schodiště). V prvním patře, přesně nad vestibulem, se nachází sál s Navrátilovými alegorickými malbami. Zámek je dnes státní a nabízí ke zhlédnutí interiérovou instalaci zaměřenou zejména na období druhého rokoka. [3]

Obrázek 33: Zámek Ploskovice – pohled z přední strany [4]

Obrázek 34: Zámek Ploskovice – pohled ze zahrady [15]

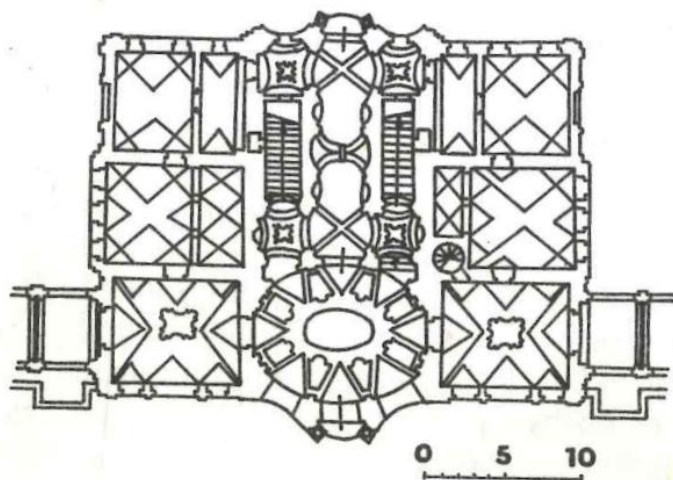

Obrázek 35: Zámek Ploskovice - Velký sál [vlastní archiv]

Obrázek 36: Zámek Ploskovice - vstupní hala [vlastní archiv]

Ploskovice, zámek

Obrázek 37: Zámek Ploskovice – půdorys [3]

Obrázek 38: Zámek Ploskovice – interiér [4]

Obrázek 39: Podzemní grotty - uměle vytvořené jeskyně pro ochranu před letním horkem [vlastní archiv]

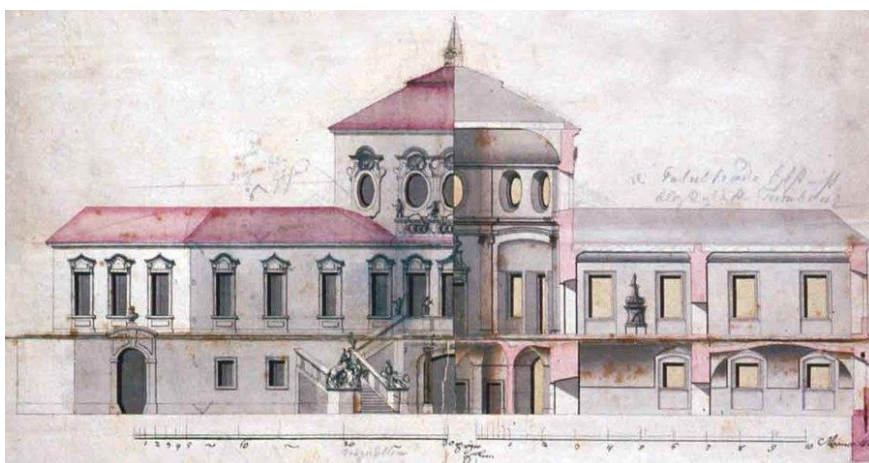
3.5 Zámek Veltrusy

Tento vznešený zámek se nachází v lokalitě zvané po staletí Ostrov. Zajímavostí je, že po celou dobu své existence patřil jedinému šlechtickému rodu, a to hrabatům Chotků z Chotkova a Vojnína. Stavitelem byl G. B. Alliprandi. Václav Antonín Chotek z Chotkova a Vojnína získal roku 1698 přístup k velkému majetku včetně Veltrus díky sňatku s Marií Scheidlerovou. Povedlo se mu vybudovat si skvělé postavení, načež začal kolem roku 1716 v sousedství staršího hospodářského dvora ve vesnici Veltrusy stavět zámek podle francouzského vzoru „maison de plaisance“ (palác potěšení). V ústřední části stavby v přízemí nalezneme salu terrenu (zahradní sál) a v horní části pak vysoký oválný sál. Od této ústřední části zámku pak vybíhají čtyři krátká diagonální patrová křídla. Na ústřední část zámku navazuje vnější dvouramenné schodiště s plastikami koněvodů od Františka Kuena. Zámecký dvůr uzavírá zeď s řadou plastik, alegorie měsíců a ročních období. Zámek obklopuje francouzská zahrada, která sloužila hraběcí rodině především v době honů. V 60. letech 18. století došlo k rozšíření dvou předních dosavadních křídel na dvojnásobnou délku a také byl upraven interiér v rokokovém

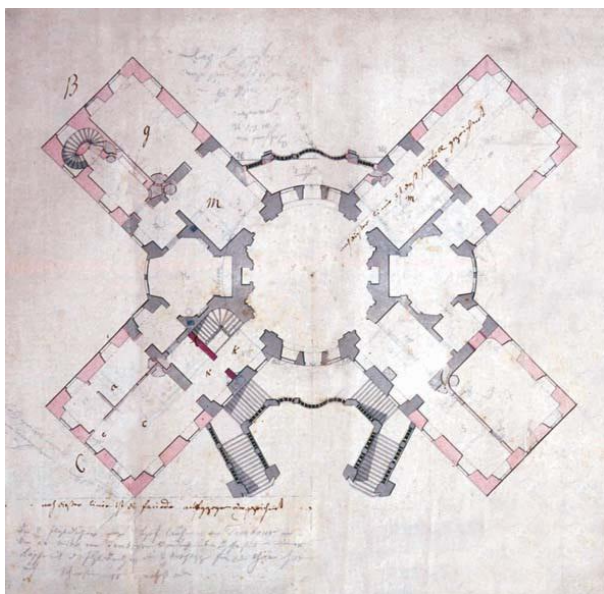
stylu. O obojí se zasloužil potomek Václava Antonína, a to hrabě Rudolf Chotek. Vznikly zde také dva kabinety – japonský a čínský. Nalezneme zde také salón Marie Terezie, která zámek navštívila roku 1754, aby se podívala na vzorkový veletrh. Ten byl označován jako první tohoto druhu v Evropě a byl pořádán na nádvoří zámku. Císařovna ve Veltrusích se svým chotěm přenocovala. Velký sál mezi lety 1764–1765 vymaloval Josef Pichler. Francouzský park byl v druhé polovině 18. století zpustošený povodněmi, a tak hrabě Jan Rudolf (synovec hraběte Rudolfa) založil přírodní park. Páteří parku se stalo rameno Vltavy. Toto říční rameno bylo uměle zavodňované soustavou stavidel. Podél vodoteče vznikly četné pavilony, chrámky a zříceniny (např. pavilón císařovny Marie Terezie, dórský chrám nebo Laudonův pavilón). Mnoho z nich se dochovalo do dnešní doby. Další potomci správu zámku nezvládali, a tak panství upadlo do dluhů. Za 2. světové války Německá říše uvalila na zámek a velkostatek nucenou správu. Po osvobození byly tyto majetky zestátněny. Zámek byl svěřen do tehdejší Národní komise a v roce 1948 byl poprvé zpřístupněn veřejnosti. Zámek ničily povodně, ty nejničivější přišly v roce 2002. Tehdy byl zaplaven celý Ostrov včetně přízemí zámku. Na zámku se, jako jedny z mála v celé Evropě, dochovaly původní tapety. [3, 4, 13]

Obrázek 40: Zámek Veltrusy - pohled z přední strany [vlastní archiv]

Obrázek 41: Zámek Veltrusy - řez stavbou [20]

Obrázek 42: Zámek Veltrusy - půdorys [20]

Obrázek 43: Zámek Veltrusy - pohled ze zadní strany [vlastní archiv]

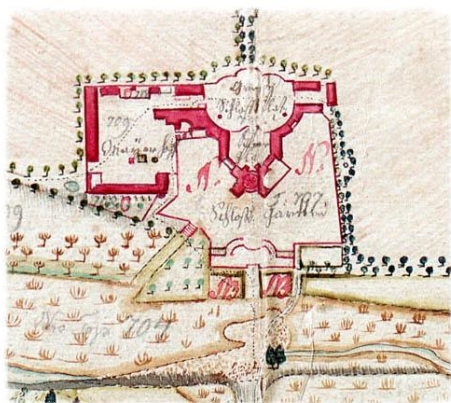
Obrázek 44: Zámek Veltrusy - Velký sál [vlastní archiv]

Obrázek 45: Zámek Veltrusy - salon Marie Terezie [vlastní archiv]

Obrázek 46: Zámek Veltrusy - sala terrena [vlastní archiv]

Obrázek 47: Zámek Veltrusy - mapa z roku 1785 [20]

Obrázek 48: Zámek Veltrusy - povodně 2002 [13]

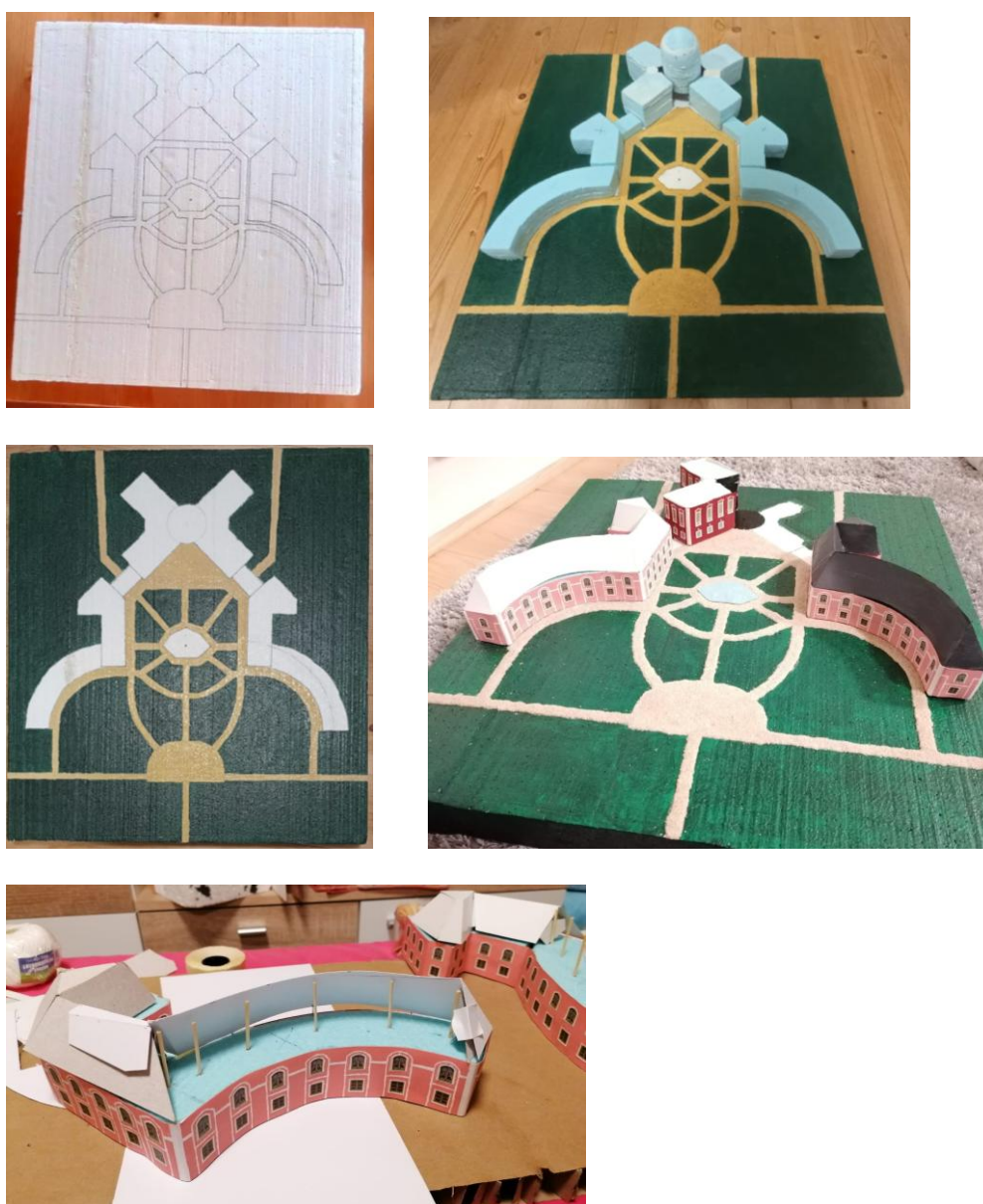
4 PRAKTICKÁ ČÁST

Na teoretické údaje z předchozího textu naváží praktickou částí mé ročníkové práce. Z reality bych mohla sestavit deníček ze vstupenek na prohlídkové okruhy uvedených barokních zámků a ostatních staveb. Tento deníček by byl obsažný, ale myslím, že by nebyl přímo z mých rukou. Proto jsem se rozhodla vlastníma rukama stvořit „kus baroka“.

V srpnu roku 2024 jsem navštívila areál zámku Veltrusy. Veltrusy jsou město v okrese Mělník ve Středočeském kraji. Leží na pravém břehu Vltavy přibližně 25 kilometrů severně od Prahy. V severní části katastru města se nachází zámek se zahradami. Zámek Veltrusy mne okouznil svými exteriéry i interiéry. Z vnějšku je zajímavé barevné uspořádání fasády a pohodlně dostupné přilehlé okolí, které přechází v příjemně dostupné parkové části včetně vodní plochy. Uvnitř zámku jsem obdivovala vysoký oválný sál s jeho zdobností a výhledy oběma směry do parků.

Z polystyrenu, kartonu, lepidla a barev jsem vytvořila korpusy budov zámku Veltrusy. Sestavila jsem model zámku v měřítku 1:200 a jednotlivé korpusy budov polepila papírem s malbou fasády a nalepenými okny. Podstavec budovy tvoří polystyrenová deska s vyznačením pískovaných chodníků na hlavním přístupovém nádvoří ze severní strany. V centru plochy nádvoří je vodní prvek – jezírko se živými rybami.

Pro sestavení modelu jsem používala odměřování z katastrální mapy pro půdorysné rozměry. Výškové kóty jsem odhadla z pohledů pořízených aplikací Street View. Baroko se vyznačuje symetričností, tedy opakováním se stavebních prvků. Opakovaná okna na fasádě jsem nakopírovala při patřičném zmenšení obrázku. Pak už stačilo lepit a lepit totožná okna na fasádní vyobrazení. Oříškem bylo křivočaré vstupní schodiště. Baroko je styl zvlněných linií, tedy zvlněné linie schodiště jsem vytvořila z tvarovatelné čtvrtky.

Obrázky 49: Průběh tvorby modelu zámku Veltrusy [vlastní tvorba]

Obrázky 50: Hotový model zámku Veltrusy [vlastní tvorba]

5 ZÁVĚR

Mám ráda architekturu a dějiny s vazbou na budovy. Baroko je velmi výrazné období nejen pro architekturu. Má pevné souvislosti se společenskými dějinami, ovlivnilo módu šlechtických i venkovských lidí, projevilo se v malířství a sochařství, vstoupilo do všech oblastí, baroko zkrátka patří do dějin našeho Česka. Moje práce obsahuje barokní stavby, které jsem osobně navštívila, a to v počtu 30 budov či areálů. Zatím jsem měla dvanáctery letní prázdniny, což zprůměrováním dává 2,5 prohlídky na jedny prázdniny. Myslím, že je to dobré skóre, které budu s radostí navyšovat. Baroko mne prostě baví, ale navštěvuji budovy napříč všemi architektonickými slohy. Vždyť románská rotunda, gotická katedrála, renesanční šlechtický palác nebo také klasicistní úřednická budova budou zajímavými místy na zhlédnutí.

6 KOMPLETNÍ SEZNAM OSTATNÍCH NAVŠTÍVENÝCH BAROKNÍCH PAMÁTEK

6.1 Stavby s obrázky

Následující seznam staveb uvádí stavby mnou navštívené, bohužel parametry ročníkové práce mi nedovolily popsat také podrobně jako předchozích pět staveb, tedy popisují pouze fotografiemi. Připojené fotografie jsou moje vlastní pořízené snímky.

1. Zámek Dobříš

Obrázek 51: Zámek Dobříš [vlastní archiv]

2. Zámek Duchcov

Obrázek 52: Zámek Duchcov [vlastní archiv]

3. Vesnice Holašovice

Obrázek 53: Vesnice Holašovice [12]

4. Zámek Hořovice

Obrázek 54: Zámek Hořovice [19]

5. Zámek Jemniště

Obrázek 55: Zámek Jemniště [vlastní archiv]

6. Zámek Karlova Koruna

Obrázek 56: Zámek Karlova Koruna [vlastní archiv]

7. Klášter s kostelem Mariánská Týnice

Obrázek 57: Klášter s kostelem Mariánská Týnice [18]

8. Zámek Mikulov

Obrázek 58: Zámek Mikulov [22]

9. Zámek Stekník

Obrázek 59: Zámek Stekník [vlastní archiv]

10. Vesnice Záboří

Obrázek 60: Vesnice Záboří [vlastní archiv]

6.2 Další stavby

Následující seznam staveb v tomto odstavci uvádí další stavby mnou navštívené, ale již uvádím jen seznamem.

1. Zámek Červený Hrádek
2. Zámek Kácov
3. Národní hřebčín Kladruby nad Labem (zámek, kostel a stáje)
4. Zámek Krásný Dvůr
5. Zámek Libochovice
6. Kostel sv. Mikuláše
7. Zámek Pátek
8. Klášter Plasy
9. Strahovský klášter v Praze
10. Zámek Valeč (zámek, kostel a sloup Nejsvětější Trojice)

6.3 Barokní památky v mém okolí

Baroka si všímám též ve svém okolí, tedy jsem popsala stavby v našem okresním městě Rakovník a v mé rodné vesnici Lišany.

1. Mariánský sloup na rakovnickém náměstí
2. Muzeum Tomáše Garrigue Masaryka v Rakovníku
3. Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Lišanech
4. Radnice v Rakovníku
5. Hřbitovní kaple sv. Rocha v Rakovníku

7 POUŽITÁ LITERATURA

- [1] SEMERÁKOVÁ, Jana; LAUERMANN, Lev. *Nauka o projektování I. Vývoj stavebních konstrukcí: experimentální skripta pro komplexní výuku s didaktickou technikou*. Praha: České vysoké učení technické, 1989.
- [2] VLČEK, Pavel. *Encyklopedie českých zámků*. 3. vyd. Praha: Libri, 1997, c1994. ISBN 80-85983-32-X.
- [3] *ABC kulturních památek Československa*. Pyramida-encyklopedie. Praha: Panorama, 1985.
- [4] POŘÍZKA, Lubi; KROUPA, Petr a KROUPA, Petr. *Klenoty hradů a zámků České republiky*. Brno: Barrister & Principal, 2002. ISBN 80-86598-05-5.
- [5] *Národní památkový ústav*. Online. 2024. Dostupné z: <https://hospital-kuks.cz/cs/o-hospitalu/historie>. [cit. 2024-12-06].
- [6] *Zelená hora*. Online. 2022. Dostupné z: <https://www.zelena-hora.cz/cz/o-zelene-hore/architektura-zelene-hory/architektonicke-ztvarneni>. [cit. 2024-12-06].
- [7] *Kurzycz*. Online. 2024. Dostupné z: <https://web.kurzy.cz/wiki/Novobaroko>. [cit. 2024-12-06].
- [8] *Metodický portál*. Online. 2024. Dostupné z: https://wiki.rvp.cz/Kabinet/Ucebni_texty/V%c3%bdtvarn%c3%a1_v%c3%bdchova/D%c4%9bjiny_v%c3%bdtvarn%c3%a9ho_um%c4%9bn%c3%ad/Um%c4%9bn%c3%ad_baroka/Architektura/%c4%8cechy_a_Morava. [cit. 2024-12-06].
- [9] *Národní památkový ústav*. Online. 2024. Dostupné z: <https://zamek-manetin.cz/cs/o-zamku/historie>. [cit. 2024-12-07].
- [10] *Dějepis.com*. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.dejepis.com/ucebnice/baroko-manyrismus/>. [cit. 2024-12-07].
- [11] *Idnes.cz*. Online. 2015. Dostupné z: https://www.idnes.cz/bydleni/stavba/podnikatelske-baroko.A151213_183733_reality_bdp_rez. [cit. 2024-12-08].
- [12] *Jižní Čechy*. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.jiznicechy.cz/turisticke-cile/33-holasovice-unesco-selske-baroko>. [cit. 2024-12-09].
- [13] *Národní památkový ústav*. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.zamek-veltrusy.cz/cs/informace-pro-navstevniky/o-zamku/historie>. [cit. 2024-12-09].
- [14] *Hospitál Kuks*. Online. 2011. Dostupné z: <https://www.hospitalkuks.cz/historie/>. [cit. 2024-12-09].
- [15] *Hrady a zámky*. Olympia, 1985. ISBN 40122858.

- [16] *Balustáda New.* Online. In: Superto.sk. 2024. Dostupné z: <https://www.superto.sk/fotografia/350085/280/x/picture.png>. [cit. 2024-12-11].
- [17] *Zkuskuks.cz.* Online. 2024. Dostupné z: https://www.zkuskuks.cz/1595/TOP_10/. [cit. 2024-12-12].
- [18] *Objevuj památky.* Online. 2024. Dostupné z: <https://www.objevujpamatky.cz/marianska-tynice-muzeum-marianska-tynice>. [cit. 2024-12-12].
- [19] *Národní památkový ústav.* Online. 2024. Dostupné z: <https://zamek-horovice.cz/cs/fotogalerie>. [cit. 2024-12-12].
- [20] *Zámek Veltrusy.* Online. 2024. Dostupné z: http://www.veltrusy.net/zmek/cs_CZ-4155.html. [cit. 2024-12-12].
- [21] *Kladské pomezí.* Online. 2024. Dostupné z: <https://kladskepomezi.cz/kultura/hrady-a-zamky/hospital-kuks>. [cit. 2024-12-12].
- [22] *Mikulov.* Online. 2024. Dostupné z: <https://www.mikulov.cz/turista>. [cit. 2024-12-12].
- [23] *Barokní gotika.* Online. 2024. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Barokn%C3%AD_gotika. [cit. 2024-12-12].

8 SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Barokní okna a portály [1]	8
Obrázek 2: Klenba stropu [1].....	8
Obrázek 3: Centrální a podélné řešení půdorysu [1]	9
Obrázek 4: Barokní zvlněné a přerušované římsy [1]	9
Obrázek 5: Ukázka barokní výzdoby stropů - zámek Pátek [vlastní archiv].....	9
Obrázek 6: Ukázka barokní gotiky [23]	11
Obrázek 7: Bazilika sv. Petra v Římě [1]	12
Obrázek 8: Drážďanský kostel Frauenkirche [1].....	12
Obrázek 9: Rokaj [1].....	13
Obrázek 10: Ukázka selského baroka - vesnice Holašovice [12].....	13
Obrázek 11: Balustráda [16]	14
Obrázek 12: Ukázka podnikatelského baroka [11].....	14
Obrázek 13: Půdorys chrámu sv. Markéty v Praze [1]	15
Obrázek 14: Ukázka barokního kostela sv. Petra a Pavla v Peruci [vlastní archiv]	16
Obrázek 15: Mapa 5 vybraných barokních památek [vlastní tvorba].....	16
Obrázek 16: Kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře – půdorys a pohled [1]	17
Obrázek 17: Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře - pohled z ptačí perspektivy [6].....	18
Obrázek 18: Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře [vlastní archiv].....	18
Obrázek 19: Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře - kostel [vlastní archiv] ...	18

Obrázek 20: Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře - interiér [6].....	19
Obrázek 21: Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře - pohled na strop [6]	19
Obrázek 22: Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře - okno [6]	19
Obrázek 23: Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře - půdorys kostela [6]	20
Obrázek 24: Hospitál Kuks [21]	21
Obrázek 25: Kuks - chodba [17]	21
Obrázek 26: Hospitál Kuks - Lékárna u granátového jablka [17]	22
Obrázek 27: Lázně Kuks [17]	22
Obrázek 28: Zámek Manětín - pohled ze zahrady [9]	23
Obrázek 29: Zámek Manětín - Hlavní sál [9]	23
Obrázek 30: Zámek Manětín - hlavní schodiště ve vstupní hale [9]	24
Obrázek 31: Zámek Manětín - ložnice [9]	24
Obrázek 32: Zámek Manětín - historická fotografie Hlavního sálu z rodinného alba Lažanských [9]	24
Obrázek 33: Zámek Ploskovice – pohled z přední strany [4]	25
Obrázek 34: Zámek Ploskovice – pohled ze zahrady [15]	26
Obrázek 35: Zámek Ploskovice - Velký sál [vlastní archiv]	26
Obrázek 36: Zámek Ploskovice - vstupní hala [vlastní archiv]	27
Obrázek 37: Zámek Ploskovice – půdorys [3]	27
Obrázek 38: Zámek Ploskovice – interiér [4]	28
Obrázek 39: Podzemní grotty - uměle vytvořené jeskyně pro ochranu před letním horkem [vlastní archiv]	28
Obrázek 40: Zámek Veltrusy - pohled z přední strany [vlastní archiv]	29
Obrázek 41: Zámek Veltrusy - řez stavbou [20]	29
Obrázek 42: Zámek Veltrusy - půdorys [20]	30
Obrázek 43: Zámek Veltrusy - pohled ze zadní strany [vlastní archiv]	30
Obrázek 44: Zámek Veltrusy - Velký sál [vlastní archiv]	31
Obrázek 45: Zámek Veltrusy - salon Marie Terezie [vlastní archiv]	31
Obrázek 46: Zámek Veltrusy - sala terrena [vlastní archiv]	31
Obrázek 47: Zámek Veltrusy - mapa z roku 1785 [20]	32
Obrázek 48: Zámek Veltrusy - povodně 2002 [13]	32
Obrázky 49: Průběh tvorby modelu zámku Veltrusy [vlastní tvorba]	33
Obrázky 50: Hotový model zámku Veltrusy [vlastní tvorba]	34
Obrázek 51: Zámek Dobříš [vlastní archiv]	36
Obrázek 52: Zámek Duchcov [vlastní archiv]	36
Obrázek 53: Vesnice Holašovice [12]	37
Obrázek 54: Zámek Hořovice [19]	37
Obrázek 55: Zámek Jemniště [vlastní archiv]	37
Obrázek 56: Zámek Karlova Koruna [vlastní archiv]	38
Obrázek 57: Klášter s kostelem Mariánská Týnice [18]	38
Obrázek 58: Zámek Mikulov [22]	38
Obrázek 59: Zámek Stekník [vlastní archiv]	39
Obrázek 60: Vesnice Záboří [vlastní archiv]	39